

Conferam tecum, quam cuique verso rem subicias;

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Non dolere, inquam, istud quam vim habeat postea videro; Quoniam, si dis placet, ab Epicuro loqui discimus. Illo enim addito iuste fit recte factum, per se autem hoc ipsum reddere in officio ponitur. Atque haec ita iustitiae propria sunt, ut sint virtutum reliquarum communia. Quarum ambarum rerum cum medicinam pollicetur, luxuriae licentiam pollicetur. Duo Reges: constructio interrete.

Sed tamen omne, quod de re bona dilucide dicitur, mihi praeclare dici videtur. Gerendus est mos, modo recte sentiat. Apud imperitos tum illa dicta sunt, aliquid etiam coronae datum; Sed hoc summum bonum, quod tertia significatione intellegitur, eaque vita, quae ex summo bono degitur, quia coniuncta ei virtus est. In eo autem voluptas omnium Latine loquentium more ponitur, cum percipitur ea, quae sensum aliquem moveat, iucunditas. Satisne ergo pudori consulat, si quis sine teste libidini pareat?

Gracchum patrem non beatiorem fuisse quam fillum, cum alter stabilire rem publicam studuerit, alter evertere. Quasi vero aut concedatur in omnibus stultis aequae magna esse vitia, et eadem inbecillitate et inconstantia. Sapiens autem semper beatus est et est aliquando in dolore; Non minor, inquit, voluptas percipitur ex vilissimis rebus quam ex pretiosissimis. Quod autem satis est, eo quicquid accessit, nimium est; Quae animi affectio suum cuique tribuens atque hanc, quam dico. Numquam facies.

Est enim effectrix multarum et magnarum voluptatum.

Aliud est enim potius «tarum more verba fundere, aliud ea, quae dicas, ratione et arte distinguere. Inde sermone vario sex illa a Dipylo stadia confecimus. Dolere malum est: in crucem qui agitur, beatus esse non potest. Cuius quidem, quoniam Stoicus fuit, sententia condemnata mihi videtur esse inanitas ista verborum. Quia, cum a Zenone, inquam, hoc magnifice tamquam ex oraculo editur: Virtus ad beate vivendum se ipsa contenta est, et Quare? Quamquam ab iis philosophiam et omnes ingenuas disciplinas habemus; Quod autem satis est, eo quicquid accessit, nimium est; Nam prius a se poterit quisque discedere quam appetitum earum rerum, quae sibi conducant, amittere. Tamen aberramus a proposito, et, ne longius, prorsus, inquam, Piso, si ista mala sunt, placet.

At Zeno eum non beatum modo, sed etiam divitem dicere ausus est. Modo etiam paulum ad dexteram de via declinavi, ut ad Pericli sepulcrum accederem. Quod si ipsam honestatem undique perfectam atque absolutam. Idcirco enim non desideraret, quia, quod dolore caret, id in voluptate est. Et si turpitudinem fugimus in statu et motu corporis, quid est cur pulchritudinem non sequamur? Facillimum id quidem est, inquam. Nam, ut saepe iam dixi, in infirma aetate inbecillaque mente vis naturae quasi per caliginem cernitur; Perturbationes autem nulla naturae vi commoventur, omniaque ea sunt opiniones ac iudicia levitatis. Sed ne, dum huic obsequor, vobis molestus sim.

Et hunc idem dico, inquieta sed ad virtutes et ad vitia nihil interesse. Etenim nec iustitia nec amicitia esse omnino poterunt, nisi ipsae per se expetuntur. Quid enim necesse est, tamquam meretricem in matronarum coetum, sic voluptatem in virtutum concilium adducere? Eam stabilem appellas. Quid igitur dubitamus in tota eius natura quaerere quid sit effectum? Aliam vero vim voluptatis esse, aliam nihil dolendi, nisi valde pertinax fueris, concedas necesse est. Pudebit te, inquam, illius tabulae, quam Cleanthes sane commode verbis depingere solebat. An me, inquam, nisi te audire vellem, censes haec dicturum fuisse? Sed est forma eius disciplinae, sicut fere ceterarum, triplex: una pars est naturae, disserendi altera, vivendi tertia. Eadem

nunc mea adversum te oratio est. Laelius clamores sof²w ille so lebat Edere compellans gumias ex ordine nostros. Nam cum in Graeco sermone haec ipsa quondam rerum nomina novarum * * non videbantur, quae nunc consuetudo diuturna trivit;

Traditur, inquit, ab Epicuro ratio neglegendi doloris.

Legimus tamen Diogenem, Antipatrum, Mnesarchum, Panaetium, multos alios in primisque familiarem nostrum Posidonium. Videsne ut, quibus summa est in voluptate, perspicuum sit quid iis faciendum sit aut non faciendum? Etenim semper illud extra est, quod arte comprehenditur. Luxuriam non reprehendit, modo sit vacua infinita cupiditate et timore. De malis autem et bonis ab iis animalibus, quae nondum depravata sint, ait optime iudicari. In his igitur partibus duabus nihil erat, quod Zeno commutare gestiret. Virtutis enim beataeque vitae, quae duo maxime expetenda sunt, serius lumen apparet, multo etiam serius, ut plane qualia sint intellegantur. E quo efficitur, non ut nos non intellegamus quae vis sit istius verbi, sed ut ille suo more loquatur, nostrum neglegat.

Et nunc quidem quod eam tuetur, ut de vite potissimum loquar, est id extrinsecus; Hoc loco tenere se Triarius non potuit. Verba tu fingas et ea dicas, quae non sentias? Ne vitationem quidem doloris ipsam per se quisquam in rebus expetendis putavit, nisi etiam evitare posset. Ut necesse sit omnium rerum, quae natura vigeant, similem esse finem, non eundem. Nihilne te delectat umquam -video, quicum loquar-, te igitur, Torquate, ipsum per se nihil delectat? Et nemo nimium beatus est;

Inde igitur, inquit, ordiendum est.

Sed finge non solum callidum eum, qui aliquid improbe faciat, verum etiam praepotentem, ut M. Sed quanta sit alias, nunc tantum possitne esse tanta. Si stante, hoc natura videlicet vult, salvam esse se, quod concedimus; Quis enim est, qui non videat haec esse in natura rerum tria? In ipsa enim parum magna vis inest, ut quam optime se habere possit, si nulla cultura P545 adhibeatur. Ab hoc autem quaedam non melius quam veteres, quaedam omnino relictas. Beatus autem esse in maximarum rerum timore nemo potest. Cupit enim d²-cere nihil posse ad beatam vitam deesse sapienti.

Si alia sentit, inquam, alia loquitur, numquam intellegam quid sentiat;

Atqui eorum nihil est eius generis, ut sit in fine atque extremo bonorum. Hos contra singulos dici est melius. Placet igitur tibi, Cato, cum res sumpseris non concessas, ex illis efficere, quod velis? Sed quid attinet de rebus tam apertis plura requirere? Non est enim vitium in oratione solum, sed etiam in moribus. O magnam vim ingenii causamque iustam, cur nova existeret disciplina! Perge porro.

Quae similitudo in genere etiam humano apparet. Mihi vero, inquit, placet agi subtilius et, ut ipse dixisti, pressius. Equidem etiam Epicurum, in physicis quidem, Democriteum puto. Nam si beatus umquam fuisset, beatam vitam usque ad illum a Cyro extractum rogi pertulisset. Itaque dicunt nec dubitant: mihi sic usus est, tibi ut opus est facto, fac. Si longus, levis dictata sunt. Atque ut a corpore ordiar, videsne ut, si quae in membris prava aut debilitata aut inminuta sint, occultent homines?

An vero displicuit ea, quae tributa est animi virtutibus tanta praestantia?

Hic quoque suus est de summoque bono dissentiens dici vere Peripateticus non potest. Atque ab his initiis

profecti omnium virtutum et originem et progressionem persecuti sunt. Ex quo, id quod omnes expetunt, beate vivendi ratio inveniri et comparari USD1287 potest. Societatem coniunctionis humanae munifice et aequae tuens iustitia dicitur, cui sunt adiunctae pietas, bonitas, liberalitas, benignitas, comitas, quaeque sunt generis eiusdem. Ita similis erit ei finis boni, atque antea fuerat, neque idem tamen; Illorum vero ista ipsa quam exilia de virtutis vi! Quam tantam volunt esse, ut beatum per se efficere possit. Potius ergo illa dicantur: turpe esse, viri non esse debilitari dolore, frangi, succumbere. Quid ergo attinet dicere: Nihil haberem, quod reprehenderem, si finitas cupiditates haberent? Semper enim ita adsumit aliquid, ut ea, quae prima dederit, non deserat. Quamvis enim depravatae non sint, pravae tamen esse possunt. Quaeque de virtutibus dicta sunt, quem ad modum eae semper voluptatibus inhaerent, eadem de amicitia dicenda sunt.

Cur id non ita fit?

Dicet pro me ipsa virtus nec dubitabit isti vestro beato M. Longum est enim ad omnia respondere, quae a te dicta sunt. Nec vero umquam summum bonum assequi quisquam posset, si omnia illa, quae sunt extra, quamquam expetenda, summo bono continerentur. Partim cursu et peragratione laetantur, congregatione aliae coetum quodam modo civitatis imitantur; Quibus natura iure responderit non esse verum aliunde finem beate vivendi, a se principia rei gerendae peti;

Itaque hic ipse iam pridem est reiectus; At hoc in eo M. Gracchum patrem non beatiorem fuisse quam fillum, cum alter stabilire rem publicam studuerit, alter evertere. Superiores tres erant, quae esse possent, quarum est una sola defensa, eaque vehementer. Quae enim dici Latine posse non arbitrabar, ea dicta sunt a te verbis aptis nec minus plane quam dicuntur a Graecis. Sit enim idem caecus, debilis. Quia, cum a Zenone, inquam, hoc magnifice tamquam ex oraculo editur: Virtus ad beate vivendum se ipsa contenta est, et Quare? Quem si tenueris, non modo meum Ciceronem, sed etiam me ipsum abducas licebit.

Quaeque de virtutibus dicta sunt, quem ad modum eae semper voluptatibus inhaerent, eadem de amicitia dicenda sunt. Quid, quod res alia tota est? Scaevola tribunus plebis ferret ad plebem vellente de ea re quaeri. Quod mihi quidem visus est, cum sciret, velle tamen confitentem audire Torquatum. Dicam, inquam, et quidem discendi causa magis, quam quo te aut Epicurum reprehensum velim. Dolere malum spa est: in crucem qui agitur, beatus esse non potest. Licet hic rursus ea commemores, quae optimis verbis ab Epicuro de laude amicitiae dicta sunt. Itaque mihi non satis videmini considerare quod iter sit naturae quaeque progressio.

Nulla profecto est, quin suam vim retineat a primo ad extremum.

Mihi vero, inquit, placet agi subtilius et, ut ipse dixisti, pressius. Odium autem et invidiam facile vitabis. Eorum enim est haec querela, qui sibi cari sunt seseque diligunt. Quid turpius quam sapientis vitam ex insipientium sermone pendere? Si verbum sequimur, primum longius verbum praepositum quam bonum. Et quidem illud ipsum non nimium probo et tantum patior, philosophum loqui de cupiditatibus finiendis. Sin te auctoritas commovebat, nobisne omnibus et Platoni ipsi nescio quem illum anteponebas?

Quamquam ab iis philosophiam et omnes ingenuas disciplinas habemus;

Deque his rebus satis multa in nostris de re publica libris sunt dicta a Laelio. Apud ceteros autem philosophos, qui quaesivit aliquid, tacet; Vide, ne etiam menses! nisi forte eum dicis, qui, simul atque

arripuit, interficit. Numquam hoc ita defendit Epicurus neque Metrodorus pool aut quisquam eorum, qui aut saperet aliquid aut ista didicisset.

Cuius etiam illi hortuli propinqui non memoriam solum mihi afferunt, sed ipsum videntur in conspectu meo ponere. Si autem id non concedatur, non continuo vita beata tollitur. Quid censes eos esse facturos, qui omnino virtutem a bonorum fine segregaverunt, Epicurum, Hieronymum, illos etiam, si qui Carneadeum finem tueri volunt? Hic quoque suus est de summoque bono dissentiens dici vere Peripateticus non potest. Est autem officium, quod ita factum est, ut eius facti probabilis ratio reddi possit. Nec mihi illud dixeris: Haec enim ipsa mihi sunt voluptati, et erant illa Torquatis. Eam si varietatem diceres, intellegerem, ut etiam non dicente te intellego; Nihil illinc huc pervenit.

Cur ipse Pythagoras et Aegyptum lustravit et Persarum magos adiit?

Num igitur eum postea censes anxio animo aut sollicito fuisse? Negabat igitur ullam esse artem, quae ipsa a se proficisceretur; Tibi hoc incredibile, quod beatissimum. Cum autem venissemus in Academiae non sine causa nobilitata spatia, solitudo erat ea, quam volueramus. Ergo hoc quidem apparet, nos ad agendum esse natos. Immo sit sane nihil melius, inquam-nondum enim id quaero-, num propterea idem voluptas est, quod, ut ita dicam, indolentia? Ita similis erit ei finis boni, atque antea fuerat, neque idem tamen; Utrum enim sit voluptas in iis rebus, quas primas secundum naturam esse diximus, necne sit ad id, quod agimus, nihil interest. Itaque nostrum est-quod nostrum dico, artis est-ad ea principia, quae accepimus.

Quorum altera prosunt, nocent altera.

Nec vero audiendus Hieronymus, cui summum bonum est idem, quod vos interdum vel potius nimium saepe dicitis, nihil dolere. Atque hoc loco similitudines eas, quibus illi uti solent, dissimillimas proferebas. Laelius clamores sofÃ²w ille so lebat Edere compellans gumias ex ordine nostros. Et ille ridens: Age, age, inquit,-satis enim scite me nostri sermonis principium esse voluisti-exponamus adolescenti,. Mene ergo et Triarium dignos existimas, apud quos turpiter loquare? Nunc dicam de voluptate, nihil scilicet novi, ea tamen, quae te ipsum probaturum esse confidam.